

โครงการวิทยุชุมชนเพื่อการศึกษา รร.อัสสัมชัญ นครราชสีมา

เอฟเอ็ม 93.5 เมกะเฮิร์ตส

<http://www.acn.ac.th/2008/radio/index.html>

ความเป็นมา

โครงการวิทยุชุมชนเพื่อการศึกษา รร.อัสสัมชัญ นครราชสีมา เกิดขึ้นมาจากการริเริ่มความคิดโดยนายลพพาล ธีระบุตร นายกสมาคมผู้ประกอบการและครู รร. อัสสัมชัญ นครราชสีมา ความคิดนี้ได้รับความเห็นชอบจากภราดา วีรยุทธ บุญพรหมณ์ ผู้อำนวยการ จึงได้อนุมัติให้ใช้อาคารสัปปัญญเป็นสถานที่ตั้งวิทยุชุมชน โดยมอบหมายให้นายไกรสร โชคพิชิต เป็นนายสถานีและอาจารย์พิเศษ จัดตั้งวิทยุชุมชนขึ้นภายในโรงเรียน และดำเนินการกระจายเสียงนับตั้งแต่วันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๐ เป็นต้นมา ถือเป็นโครงการวิทยุชุมชนเพื่อการศึกษาแห่งแรกใน รร. เครือคณะภราดาเซนต์คาเบียลแห่งประเทศไทย

คำนิยาม วิทยุเพื่อการศึกษา

วิทยุเป็นอุปกรณ์สื่อสารในการรับส่งข้อมูลทางด้านเสียงแต่เพียงอย่างเดียว โดยการใช้คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าโดยไม่ต้องใช้สาย การใช้วิทยุเพื่อเป็นสื่อมวลชนเพื่อการศึกษาในประเทศไทย เริ่มมีขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2497 โดยใช้วิทยุในการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบ โรงเรียน ถ้าเป็นการศึกษาในระบบโรงเรียนว่า "วิทยุโรงเรียน" ถ้าเป็นการศึกษานอกระบบโรงเรียนจะเป็นในลักษณะของ "วิทยุไปรษณีย์" ซึ่งเราจะเรียกการใช้วิทยุในการศึกษานี้รวมกันว่า "วิทยุศึกษา" การใช้วิทยุเพื่อการศึกษาสามารถนำมาใช้ในรูปแบบต่างๆ ได้แก่

1. การสอนโดยตรง เป็นการใช้วิทยุเพื่อเป็นสื่อสอนโดยตรงในบางวิชาหรือบางตอนของบทเรียน รายการวิทยุที่ใช้สอนจึงเป็นการเสนอตามเนื้อหาบทเรียนในหลักสูตร การใช้บทเรียนทางวิทยุเพื่อการสอนโดยตรงนี้ อาจใช้ได้ในพื้นที่ที่ขาดแคลนครู หรือครูผู้สอนอาจจะไม่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องนั้นเพียงพอก็ได้ จึงต้องใช้รายการวิทยุสอนแทน การสอนโดยใช้วิทยุสามารถกระทำดังต่อไปนี้

ก. ใช้เป็นเครื่องมือในการสอน โดยผู้สอนจะวางแผนการสอนโดยนำรายการวิทยุเข้าไว้ในกระบวนการสอนด้วย หรือการใช้วิทยุเป็นสื่อเข้ามามีบทบาทเพื่อสอนเรื่องใดเรื่องหนึ่งแทนผู้สอนโดยตรงในห้องเรียน ซึ่งผู้สอนจะต้องศึกษาจากตารางการออกอากาศที่กำหนดไว้เพื่อนำรายการนั้นมาสอนให้ตรงกับเวลาสอนของตน ด้วยเหตุนี้ในบางครั้งการใช้วิทยุในการสอนจึงทำให้มี ข้อขัดข้องในเรื่องของเวลาการออกอากาศของบทเรียนนั้น อาจจะไม่ตรงกับเวลาที่สอนได้

ข. ใช้เป็นแหล่งการเรียนรู้ เป็นการบันทึกเสียงรายการวิทยุที่ใช้สอนบทเรียนต่างๆ ไว้ในเทปเสียง แล้วรวบรวมไว้ในห้องสมุด เพื่อให้ผู้เรียนสามารถขอยืมออกไปเปิดฟังและศึกษาด้วยตนเองเพื่อการเรียนรู้ หรืออาจใช้เพื่อเป็นการทบทวนบทเรียนและสอนเป็นกลุ่มย่อยก็ได้

ค. ใช้เป็นสื่อหลักในการศึกษาตามหลักสูตร ด้วยการจัดการสอนแก่ผู้เรียนในระบบการศึกษาทางไกล โดยการให้ผู้เรียนฟังรายการสอนจากวิทยุเป็นหลัก แล้วศึกษาเพิ่มเติมจากสื่ออื่นๆ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์หรือการพบกลุ่ม เพื่อเสริมความรู้จากบทเรียนตามที่ได้ฟังมา

ง. ใช้เป็นสื่อเสริมในการศึกษาระบบเปิด ด้วยการใช้อาจารย์วิทยุเป็นสื่อเสริมประเภทหนึ่งในระบบการศึกษาทางไกล โดยใช้ร่วมกับสื่ออื่นๆ เช่น โทรทัศน์หรือสื่อสิ่งพิมพ์ เป็นต้น

จ. ใช้เป็นอุปกรณ์ในการฝึกอบรม เป็นการใช้อาจารย์วิทยุหรือเทปบันทึกเสียงรายการนั้นๆ เพื่อการสอนหรือฝึกอบรมบุคลากรในหน่วยงาน

2. การเพิ่มคุณค่าในการสอน เป็นการใช้อาจารย์วิทยุเพื่อปรุงแต่งและเสริมคุณค่าของการสอนในบางวิชาให้มีประสิทธิผลสูงขึ้น โดยการเสนอรายการที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรบทเรียนนั้นให้ผู้เรียนฟัง เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่เรียนนั้นแตกฉานยิ่งขึ้น เช่น การสอนภาษาต่างประเทศโดยการพูดจากเจ้าของภาษา การบรรเลงดนตรี เป็นต้น

โครงการวิทยุชุมชนเพื่อการศึกษา รร.อัสสัมชัญ นครราชสีมา ดำเนินการภายใต้โครงการหลักที่มีชื่อว่า โครงการส่งเสริมศักยภาพการบริโภคสื่อและข้อมูลข่าวสารในกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ตุลาคม 2550-มีนาคม 2552) ซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็นโครงการนำร่องวิทยุชุมชนเพื่อศึกษานอกระบบเป็นแห่งแรก ในเครื่องมือชนิดอะนาล็อกเช่นเดียวกับแห่งประเทศไทย ภายใต้หลักการและเหตุผลที่ว่า เยาวชนควรได้รับโอกาสเรียนรู้และศึกษาถึงธรรมชาติและอิทธิพลของสื่อ เพื่อการวิเคราะห์ได้อย่างสร้างสรรค์ และตัดสินใจเลือกบริโภคสื่ออย่างมีคุณประโยชน์ต่อไปในอนาคต

กรอบแนวคิดของโครงการ

โครงการนี้มีแนวคิดที่ว่า ระบบสื่อสร้างสรรค์จะทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพต้องประกอบไปด้วยปัจจัยที่สำคัญ 3 ปัจจัย ซึ่งหนุนช่วยซึ่งกันและกัน ได้แก่ หนึ่ง นักสื่อสารที่มีคุณภาพซึ่งเป็นผู้ส่งสารไปยังกลุ่มเป้าหมาย นักสื่อสารที่ดีต้องสามารถเข้าใจและมีความรู้ที่ถูกต้องในการเลือกบริโภคข้อมูลข่าวสารหลัก ข้อมูลข่าวสารรอง และข้อมูลข่าวสารทั่วไป อีกทั้งต้องมีเทคนิควิธีการส่งสารที่ดี ปัจจัยที่สองได้แก่ตัวของสื่อที่มีรูปแบบและเนื้อหาที่เหมาะสมกับเยาวชน และชุมชนที่รับสื่อ ปัจจัยที่สามคือสิ่งที่ต้องมีกลไกในการสื่อสารสร้างสรรค์ขึ้น ซึ่งจะช่วยหนุนให้การสื่อสารอย่างสร้างสรรค์เป็นไปอย่างกว้างขวาง และเข้าถึงกลุ่มเยาวชนและชุมชน เช่น การเปิดให้มีการดำเนินงานของวิทยุชุมชน และการเปิดโอกาสให้เยาวชนได้มีส่วนร่วมในการผลิตภาพยนตร์สารคดี และ ได้ทำหน้าที่สื่อบุคคลในชุมชนที่เขาอาศัยอยู่ ฯลฯ ปัจจัยสุดท้ายได้แก่ การสร้างกลุ่มและเครือข่ายสื่อสร้างสรรค์สำหรับเยาวชนขึ้น ทั้งในระหว่างองค์กรการศึกษาในระดับเดียวกัน ภาครัฐ เอกชน และนานาชาติ ซึ่งจะมีส่วนผลักดันและทำให้เข้าถึงการเลือกบริโภคสื่อและข้อมูลข่าวสารที่สร้างสรรค์อย่างแท้จริง

แนวทางการดำเนินงาน

โครงการวิทยุชุมชนเพื่อการศึกษา รร.อัสสัมชัญ นครราชสีมา มีแนวทางการดำเนินงานในรูปแบบการศึกษานอกระบบ หรือการศึกษาตามอัธยาศัย ในลักษณะปรัชญาอัตถิภาวนิยม (existentialism) ซึ่งเน้นเสรีภาพและผลของการเลือก คุณค่าเป็นเรื่องของการเลือกอย่างเสรี (Values should be freely chosen) เสรีภาพควบคู่กับความรับผิดชอบ (freedom and responsibility) การเรียนรู้มีจุดมุ่งหมายเพื่อความเข้าใจตนเอง ทุกวิชาต้องช่วยให้เกิดความเข้าใจตนเอง การเรียนการสอนเน้นความเท่าเทียมกันระหว่างครูและนักเรียน แต่ดำเนินอยู่บนเหตุและผล จริยธรรมเป็นเรื่องที่ครูและนักเรียนเป็นผู้กำหนดร่วมกัน รวมถึงการกำหนดบทลงโทษด้วย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างเสริมศักยภาพในการบริโภคและวิเคราะห์สื่อและข้อมูลข่าวสารของเยาวชนให้มีประสิทธิภาพ อันจะมีผลต่อการเลือกสาขาวิชาชีพในชั้นอุดมศึกษาต่อไป
2. เพื่อสร้างเสริมการเรียนรู้และเข้าใจในธรรมชาติของสื่อแต่ละชนิด รวมถึงกระบวนการผลิตและเผยแพร่สื่อในทุกขั้นตอน
3. เพื่อสร้างและขยายเครือข่ายสื่อสร้างสรรค์ที่ผลิตโดยเยาวชน เพื่อเยาวชนอย่างแท้จริง
4. เพื่อเป็นผู้นำในการรู้เท่าทันสังคมของเยาวชน จากการศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์ โดยจากการประชุมกลุ่มของเยาวชนเองในการกำหนดประเด็น เนื้อหา และรูปแบบการนำเสนอสื่อในประเภทต่าง ๆ

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- เยาวชนเกิดการเรียนรู้และมีความเข้าใจในการป้องกันตนเองจากภัยและอิทธิพลของสื่อ
- เยาวชนเกิดความมั่นใจในการเลือกสาขาวิชาชีพที่ต้องการ
- เยาวชนมีภูมิคุ้มกัน สามารถวิจัย วิเคราะห์ถึงเหตุและผลของปัญหาสังคมได้
- สร้างความสามัคคีให้เกิดในหมู่เยาวชน
- เกิดเครือข่ายสื่อสร้างสรรค์ โดยเยาวชน เพื่อชุมชน

องค์กรภาคี

- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
- มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
- โรงพยาบาลเซนต์แมรี
- กองบัญชาการตำรวจภูธรภาค 3 และ ภาค 4
- รร.ในเครือเซนต์คาร์เบียล
- รร.ในชนบทห่างไกลความเจริญ

กลยุทธ์วิธีการดำเนินงาน

1. จัดประชุมกลุ่ม (Focus Group) ระหว่างเยาวชนด้วยกัน เพื่อค้นหาถึงศักยภาพและข้อจำกัดในการพัฒนาสื่อสร้างสรรค์เพื่อการศึกษา สำหรับการดำเนินงานวิถุชุมชน (ระยะ 1)
2. ผลิตสื่อวีดิทัศน์เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้และเพื่อการศึกษาโดยเยาวชน (ระยะ 2)
3. ใช้อาสาสมัครซึ่งเป็นนักเรียนทำหน้าที่ "สื่อบุคคล" ลงพื้นที่ในชุมชน
4. จัดฉายภาพยนตร์ และภาพยนตร์สารคดี ทั้งของไทยและนานาชาติให้แก่เยาวชนได้รับชม เพื่อก่อให้เกิดการศึกษาและวิเคราะห์ถึงเหตุและผลของการกระทำ ทั้งเบื้องหน้าและเบื้องหลัง ผลกระทบ ความคิดสร้างสรรค์ และอิทธิพลของมัน อันจะสามารถเชื่อมโยงไปสู่ประเด็นต่าง ๆ ที่ปรากฏขึ้นรายรอบตัวในชีวิตประจำวัน
5. ผลิตภาพยนตร์สารคดีในภาพรวมทั้งหมดของโครงการฯ เพื่อเป็นรายงานภาพรวมทั้งโครงการ

ผู้ดำเนินรายการและลักษณะรายการ

ผู้ดำเนินรายการในโครงการวิถุชุมชนเพื่อการศึกษา รร.อัสสัมชัญ นครราชสีมา ประกอบไปด้วย ครู ศิษย์ปัจจุบัน ศิษย์เก่า และเจ้าหน้าที่ภายใน รร.อัสสัมชัญ โดยท่านอธิการโรงเรียน ภราดาวิรุทธ บุญพรหมณ์ ได้มอบนโยบายให้แก่กลุ่มสาระการศึกษาต่าง ๆ ในโรงเรียนให้มีส่วนร่วมในการดำเนินรายการวิถุชุมชนเพื่อการศึกษา กลุ่มสาระละสอง ชั่วโมงต่อสัปดาห์ นอกจากนั้นแล้วยังมีอาจารย์จากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี นักศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏชนนครราชสีมา เจ้าหน้าที่จากโรงพยาบาลเซนต์แมรี่เข้าร่วมโครงการวิถุชุมชนเพื่อการศึกษาอีกเช่นกัน

ลักษณะเด่นของรูปแบบรายการในโครงการวิถุชุมชนเพื่อการศึกษา คือ มีการผสมผสานกันระหว่างสาระเพื่อการศึกษาและภาคบันเทิง (edutainment) ทุกรายการจะมีสัดส่วนในสาระเพื่อการศึกษาไม่น้อยไปกว่า 50 เปอร์เซ็นต์ ดำเนินรายการเป็นไปในรูปแบบจัดรายการสด และบันทึกเสียงเอาไว้เพื่อออกอากาศซ้ำ รายการส่วนหนึ่งได้รับการสนับสนุนจากองค์กรภาคี มีการนำเอาระบบกองบรรณาธิการข่าวในงานวิทยุกระจายเสียงมาใช้ ผู้ดำเนินรายการจะได้รับการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการภายใต้ภาควิชาการสื่อสารมวลชน และการปฏิบัติงานจริงตามขั้นตอนของการฝึกอบรมผู้สื่อข่าววิทยุ

ด้านเทคนิคที่ออกอากาศ

สมาคมผู้ปกครองและครู รร.อัสสัมชัญ นครราชสีมา ได้ให้การสนับสนุนเครื่องส่งกระจายเสียงและอุปกรณ์ภายในห้องออกอากาศจำนวนหนึ่ง และท่านอธิการโรงเรียนได้สนับสนุนอุปกรณ์ภายในห้องออกอากาศรวมถึงห้องบันทึกเสียงอีกจำนวนหนึ่ง ทั้งนี้เพื่อรองรับการฝึกอบรมให้แก่นักเรียนครั้งละเป็นจำนวนมากได้ นอกเหนือจากนั้นท่านอธิการโรงเรียน ภราดาวิรุทธ บุญพรหมณ์ ยังได้ให้ความอนุเคราะห์ให้ฝ่ายเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนจัดทำเว็บไซต์สำหรับโครงการวิถุชุมชนฯ สำหรับผู้ฟังที่อยู่ห่างไกลรัศมีการกระจายเสียงออกอากาศ เพื่อเผยแพร่อีกช่องทางหนึ่งเช่นกัน และอีกทั้ง

การตลาดและโฆษณา

สมาคมผู้ปกครองและครู รร. ัสสัมชัญ นครราชสีมา เป็นผู้สนับสนุนหลักในด้านโฆษณาในรายการ แต่อย่างไรก็ตาม ด้วยเงื่อนไขและข้อจำกัดในด้านกฎหมายวิเทศชนที่ยังไม่มีความแน่นอนและหาข้อยุติไม่ได้นั้น หลักเกณฑ์ในการโฆษณาสำหรับวิเทศชนเพื่อการศึกษาจำเป็นต้องหารือร่วมกันระหว่างคณะกรรมการ และโรงเรียน เพื่อหาแนวทางต่อไปในอนาคต